

SOFT SKILLS: МОДНИЙ ТРЕНД ЧИ ВИМОГА ЧАСУ

Петренко Н.В.

кандидат медичних наук,

доцент кафедри акушерства та гінекології № 2

Тернопільський національний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України

<https://orcid.org/0000-0003-1780-6951>

<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57193637822>

Мазур П.Є.

кандидат медичних наук, директор

Кременецький медичний фаховий коледж імені Арсена Річинського

Сучасний світ вимагає запровадження нових підходів до якісної медичної освіти. Це зумовлено зміною ролей ключових гравців, якими є нове покоління студентів, новий образ педагога, що сприяє зміні їхніх взаємовідносин. Реалізація інтерактивного навчання з використанням симуляційних технологій сприяє формуванню компетентностей завдяки реалізації циклу Колба та рефлексії. У результаті такої взаємодії студент не лише отримує академічні знання та базові практичні навички (hard skills), а й низку нефармових компетентностей (soft skills), які є запорукою успішної реалізації медичної кар'єри.

Ключові слова: hard skills, soft skills, компетентність, студент, Z-покоління, симуляційне навчання, цикл Колба, рефлексія.

Тенденції сучасного світу диктують нові вимоги до працівника, який би був конкурентоспроможним на ринку праці. Досвід показує, що одного лише вміння якісно виконувати маніпуляцію чи навичку недостатньо, щоб отримати високооплачувану роботу. Натомість гарні манери, оптимізм, здоровий глузд, почуття гумору, співпереживання, здатність креативно мислити, бути адаптивним і гнучким, вміння комунікувати, співпрацювати і вести переговори, робота з певним програмним забезпеченням та Інтернет-ресурсами є очевидними перевагами у виборі кандидата на певне місце роботи.

В історичному плані про soft skills, чи м'які навички, уперше заговорили в 1960–1970-х роках. Спочатку наявність таких навичок і вмінь вимагали у менеджерів і керівників, але починаючи з кінця ХХ ст. великі корпорації стали звертати увагу на їх наявність у працівників усіх рівнів і посад.

Зазвичай під поняттям hard skills, чи технічними навичками, розуміють технічні вміння і навички, характерні для певної професії, здатність виконувати конкретні завдання у певній сфері діяльності, як правило, рівень оволодіння ними можна оцінити тестами, екзаменом.

Визначення поняття soft skills базується на оглядовій літературі, пояснює м'які навички як парасольковий термін для навичок за трьома ключовими функціональними елементами: навички людей, соціальні навички та особисті кар'єрні ознаки. Тобто це соціально-психологічні характеристики, необхідні для досягнення успіху в різних сферах особистого та професійного життя, які дають змогу оптимально співпрацювати з іншими та досягти взаєморозуміння, швидко адаптуватися до нових умов, змінювати сферу діяльності, вирішувати нестандартні завдання. Але на відміну від професійних компетентностей, якими є технічні навички, нетехнічні навички важко відслідкувати, перевірити, виміряти та оцінити.

Тому в реаліях сьогодення жорсткі навички (hard skills), якими є академічна освіта, є необхідними для отримання високооплачуваної роботи чи посади, тоді як soft skills потрібні, щоб зберегти її, забезпечити кар'єрний ріст чи створити власну компанію.

Світовий економічний форум у жовтні 2020 р. оприлюднив черговий список навичок, важливих для успіху в майбутньому (2025 р.). Саме такі компетентності, на думку експертів, сприятимуть подові успішної кар'єри в майбутньому.

Таблиця 1

ТОП-10 навичок, які будуть потрібні для роботи через п'ять років (Світовий економічний форум)

2015	2020	2025
вирішення складних проблем	вирішення складних проблем	аналітичне мислення та інновації
взаємодія з іншими	критичне мислення	активне навчання та навчальні стратегії
управління людьми	творчість	комплексне вирішення проблем
критичне мислення	управління людьми	критичне мислення та аналіз
ведення переговорів	взаємодія з іншими	креативність, оригінальність та ініціативність
контроль якості	емоційний інтелект	лідерство та соціальний вплив
орієнтація на послуги	оцінка та прийняття рішень	використання технологій, моніторинг та контроль
оцінка та прийняття рішень	орієнтація на сервіс	дизайн технологій та програмування
активне слухання	ведення переговорів	стресостійкість та гнучкість
творчість	когнітивна гнучкість	уміння аргументувати погляди, вирішувати проблеми та генерувати ідеї

Порівнюючи з версією аналогічного переліку на 2020 та 2015 рр., у списку незмінно залишилося вирішення проблем. Натомість до критичного мислення додано аналіз, до креативності – оригінальність та ініціативність. Водночас з'явилися зовсім нові навички: активне навчання та навчальні стратегії, витривалість, стресостійкість та гнучкість, використання, моніторинг і контроль технологій, а також проектування технологій та програмування. На думку експертів, до 2025 р. 50% усіх працівників потребуватимуть перекваліфікації через зростання впровадження технологій. Таке перенавчання здійснюватиметься внутрішніми силами, при цьому частка онлайн-навчання становитиме 16%, а навчання із залученням зовнішніх консультантів – 11%.

Чимало медичних асоціацій теж звертають увагу на додаткові навички, потрібні для успішної кар'єри в медичній практиці. До необхідних медичних soft skills належать:

1. Лідерство
2. Чітке спілкування
3. Емпатія
4. Управління стресом
5. Сильна робоча етика
6. Покірність
7. Увага до деталей
8. Упевненість у своїх навичках
9. Сприйнятливості ставлення
10. Позитивний прогноз

З іншого боку, важливою є думка кінцевого споживача надаваних послуг, яким у медичній сфері є пацієнт. За даними літератури, 73,6% опитаних указали на кваліфікацію як першочергове правило вибору лікаря, а 48% – на комунікацію. Під час оцінки хорошого лікаря за коефіцієнтом Кріпендорфа (Krippendorff's coefficient) 64,3% респондентів вибрали кваліфікацію, 34,1% – етику, а 26,2% – спілкування.

Отже, основним завданням вищої медичної школи є підготовка висококваліфікованого фахівця, який буде конкурентоспроможний на ринку праці. А це означає, що кінцевий споживач послуг, яким є студент, окрім академічних знань повинен отримати низку інших компетенцій, які допоможуть йому в реалізації його професійної діяльності в майбутньому.

Здобуття освіти є поєднанням трьох основних компонентів, а саме: споживач послуг (студент), надавач послуг (викладач) та їх взаємодія (процес навчання).

Сьогоднішні студенти належать до покоління Z, чий світогляд формувався в умовах великої глобалізації, постмодернізму та мобільних технологій. Ці люди спочатку навчилися увімкнути комп'ютер та відкрити улюблену гру, а потім говорити. Вони прагнуть до всього нового та невідомого, обоюжують вирішувати складні завдання. Вони люблять учитися, швидко засвоюють нові знання, є багатозадачними та креативними, мають широкий, але водночас поверхневий кругозір. Вони не бачать сенсу навчатися у школі чи університеті та не отримують базових знань та навичок. Це люди, які з технологіями на «ти», проте не знають, що таке командна робота. Вони не самостійні і постійно потребують, аби хтось

указував, чим вони мають займатися, проте, їх не можна примусити до будь-чого. Для цих молодих людей надважливим є емоційне забарвлення їхнього життя, причому важливими є як їхні емоції, так і ті емоції, які викликають їхні дії у оточуючих.

Іншою ключовою фігурою освітнього процесу є викладач, тому політика забезпечення якості підготовки студентів починається з формування викладацького складу. Сучасна система вищої освіти формує новий образ педагога як консультанта, соратника, вихователя, керівника проєктів, комунікатора, дослідника, інноватора.

Як важливий результат навчання поряд із професійними компетенціями розглядається розвиток у студентів здібностей до комунікації, лідерства, кооперації, вибудовування відносин, формування командних, публічних навичок, умінь презентувати свої ідеї, прийняти рішення, креативно вирішити відкриті завдання, у тому числі соціального плану.

Зміна ролей ключових гравців на ринку освіти створює умови для зміни їх взаємодії. Сьогодні заклади вищої освіти переходять від трансляційної (лекційно-семінарської) моделі до інтегрованої, що включає проєктування, розбір кейсів і практичні заняття, які передбачають використання симуляторів (манекенів, тренажерів) для відпрацювання практичних і комунікативних навичок. Одним з ефективних способів навчання, широко використовуваних для формування комунікативних і професійних умінь студентів, є інтерактивні симуляційні технології, що моделюють реальну професійну діяльність. Відпрацювання симуляційних сценаріїв та їх детальний аналіз забезпечують набуття студентами компетенцій за рахунок реалізації циклу Колба, проходячи такі етапи:

- отримання безпосереднього досвіду;
- спостереження, під час якого студент обмірковує те, що він тільки що дізнався;
- осмислення нових знань, їх теоретичне обґрунтування, його аналіз (організоване осмислення);
- експериментальна перевірка нових знань та самостійне застосування їх у практиці.

Згідно із циклом Колба, студент, який починає виконувати симуляційний сценарій, повинен мати деякий досвід (теоретичні знання та певні навички, набуті під час базової медичної практики), виконуючи завдання, він думає, аналізує власний досвід, у результаті чого в нього формуються абстрактні концепції та моделі, які випливають з існуючої та отриманої інформації (унаслідок аналізу досвіду), та новий досвід, нові ідеї, встановлюються нові взаємозв'язки, додається нова інформація, а після цього він експериментально перевіряє ефективність нової моделі (вмінь) і отримує новий досвід (компетенцію). Таким чином цикл замикається і переходить на вищий рівень, коли теоретичні знання трансформувалися у практичні вміння, які застосовуються у відповідній ситуації.

В основі формування компетентностей під час застосування симуляційного навчання лежить рефлексія – унікальна здатність людської свідомості в процесі сприйняття діяльності сприймати саму себе, унаслідок чого людська свідомість постає як самосвідомість. Під час відпрацювання симуляційних сценаріїв має місце рефлексія під час дії, тобто сприйняття того, що відбувається під час відпрацювання сценарію (прийняття рішень, почуття, взаємодії) та рефлексія після дії, тобто сприйняття того, що відбулося (отримання нової інформації, емоцій, досвіду, навичок (компетентностей)).

Таким чином, баланс між *hard* і *soft skills* є шляхом до успіху для успішної реалізації себе в професії.

Література

1. Winkel A.F., Yingling S., Jones A.-A., Nicholson J. (2017) Reflection as a Learning Tool in Graduate Medical Education: A Systematic Review. *J Grad Med Educ*, Aug; 9(4): 430–439. DOI: 10.4300/JGME-D-16-00500.1.
2. Meyer E.G., Battista A., Sommerfeldt J.M., West J.C., Hamaoka D., Cozza K.L. (2020) Experiential Learning Cycles as an Effective Means for Teaching Psychiatric Clinical Skills via Repeated Simulation in the Psychiatry Clerkship. *Acad Psychiatry*, Nov 10: 1–9. DOI: 10.1007/s40596-020-01340-8.
3. Aoun M., Sleilaty G., Jaoude S.A., Chelala D., Moussa R. (2019) How do Lebanese patients perceive the ideal doctor based on the CanMEDS competency framework? *BMC Medical Education*, 19: 399. DOI: org/10.1186/s12909-019-1837-y.
4. Benítez-Márquez M.D., Sánchez-Teba E.M., Bermúdez-González G., Núñez-Rydman E.S. (2022) Generation Z Within the Workforce and in the Workplace: A Bibliometric Analysis. *Frontiers in psychology*, volume 12: 1–16. DOI : ORG/10.3389/FPSYG.2021.736820.
5. Agha S. (2019) Effect of simulation based education for learning in Medical Students: A mixed study method. *Journal of the Pakistan Medical Association*, 69(4): 545–549. PMID: 31000861.

SOFT SKILLS: FASHION TREND OR TIME DEMAND

Petrenko N.V.

I. Horbachevsky Ternopil National Medical University

Mazur P.Ye.

Kremenets Medical College named after Arsen Richynsky

The modern world requires the introduction of new approaches to quality medical education. This is due to the changing roles of key players, which are a new generation of students, a new image of the teacher, which accordingly contributes to changing their relationships. The implementation of interactive learning with the use of simulation technologies contributes to the formation of competencies through the implementation of the Kolb cycle and reflection. As a result of such interaction, the student not only acquires academic knowledge and basic practical skills (hard skills), but also a number of non-professional competencies (soft skills), which are the key to a successful medical career.

Key words: *hard skills, soft skills, competence, student, Z-generation, simulation training, Kolb's cycle, reflection.*